

УНИВЕРЗИТЕТУ „ЏОН НЕЗБИТ“
ФАКУЛТЕТУ ЗА
КУЛТУРУ И
МЕДИЈЕ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ -ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА
СТЕПЕНА

*(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ
ПРОЈЕКАТ)*

На основу одлуке Сената Универзитета од _____, пошто смо проучили урађену
Докторску дисертацију _____ под називом:

(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

**Утицај медија на ставове омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и
Метохији**

кандидата: **мастер, Војислава Тодоровића** _____ подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

(Елементарни подаци о кандидату, наслову рада, обиму и библиографским подацима)

Војислав Тодоровић је рођен 1976. године у Београду. Дипломирао је 2006. године на Дефектолошком факултету Универзитета у Београду. Завршио је мастер студије на Дефектолошком факултету Универзитета у Београду 2011. године. Има положен државни испит. Десетогодишње радно искуство стекао је у ОШ „Народни херој Душан Дугалић“ у Београду, на месту редукатора психомоторике.

У научноистраживачком раду објавио је више од 30 научних радова из области дефектолошких и комуниколошких наука. Научни радови из области комуниколошких наука су:

- „Дискурзивни правци домаћих медија у односу на Резолуцију 1244 у периоду 1999–2013“, *Тематски зборник „Културно наслеђе Косова и Метохије. Историјске тековине Србије на Косову и Метохији и изазови будућности“*, 699–719 (у коауторству са Слободаном Вулећићем), 2013, **М 44**;
- „Безбедност и обнова културног наслеђа на Косову и Метохији“, *Зборник радова са IV међународног научног скупа „Мултикултуралност и савремено друштво“*, Факултет за правне и пословне студије, Нови Сад, 398–408 (у коауторству са Слободаном Вулећићем и Аном Кучевић), 2013. **М 33**;
- „Модели културне политике, као подршка очувању културне баштине“, *Тематски*

зборник у монографији „Савремена уметничка пракса, медијска писменост, културни идентитет и друштвени развој“, Факултет за културу и медије, 747–759, 2014, **М 44**;

- „Медији, омладина и културно наслеђе Републике Србије“, *Годишњак Факултета за културу и медије*, број 6, 363–374, 2014; **М 53**;
- „Улога медија у презентацији и очувању културног наслеђа“, *Зборник радова: Дипломатија и култура Србије: Стање и перспективе*, Институт за међународну политику и привреду, 397–408 (у коауторству са Слободаном Вулећићем), 2015, **М 33**;
- „Улога семантичких и естетских порука у медијској промоцији европског културног идентитета“, *Медијски дијалози*, Истраживачки медијски центар, Подгорица, Црна Гора, 597–611, 2016, (у коауторству са др Миљојком Базићем и Аном Кућевић), **М 24**.

Кандидат је докторске студије уписао 2011/12. годину. Положио све предмете на студијском програму докторских академских студија за комуникологију с просечном оценом 9,4. Урадио је докторску дисертацију под насловом: **Утицај медија на ставове омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и Метохији** обима 345 страна, 483.707 карактера, 3.761 параграф, 70.549 речи, у складу са стандардима за израду докторских дисертација.

Дисертација је прошла тест провере на софтверском програму за утврђивање аутентичности текста, који је показао да је текст дисертације аутентично и оригинално дело кандидата подобно за јавну одбрану.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

(Показати да је реч о оригиналној идеји, значајној за развој научне или уметничке области)

Предмет истраживања докторске дисертације односи се на сагледавање утицаја медија на формирање ставова омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и Метохији. У образложењу предмета истраживања, кандидат полази од научних сазнања која указују да културно наслеђе на Косову и Метохији говори о драматичној историји српског народа и Србији као држави, којој ова територија и припада. Ова српска покрајина убраја се у најинтересантније регије Европе због споменика културе, који представљају материјалне доказе о постојању српског народа на тим просторима. Ти докази, и данас, упечатљиво сведоче, упркос вековном уништавању и разарању црква и манастира, и претварању црква у џамије. Период разарања и уништавања протеже се од времена владавине Османске империје, преко балканских ратова, Првог и Другог светског рата, владавине комунизма, НАТО агресије на СР Југославију, па све до почетка 21. века и доласка међународних снага на Косово и Метохију.

Научна сазнања указују и да масовни медији имају велики утицај на формирање многих особина личности, па самим тим и на њихове ставове. У овом раду истраживање се односи на масовне медије као што су: телевизије са националном фреквенцијом (РТС, ТВ Пинк, Нарру ТВ, ТВ Прва и ТВ Б92) и дневне новине (Политика, Вечерње новости, Курир и Блиц). Избор је извршен на тај начин, што су ови медији доступни свим

младим људима на целој територији Републике Србије.

Српско културно наслеђе на Косову и Метохији представља збир вредности које има верски, културолошки, комуниколошки, социолошки, психолошки и етички карактер. По својим вредностима које говоре о континуитету српског идентитета посебно се издвајају: Пећка патријаршија; манастири Високи Дечани, Грачаница и Бањска; Црква Богородице Љевишке у Призрену, и споменик српским јунацима из 1389. године на Газиместану.

Теоријско утемељење истраживања почивало је на социјално-културном моделу Џозефа Клапера (Josepha Klappera). По овом моделу, утицај медија се може посматрати издвојено у односу на друге факторе који могу утицати на ставове омладине о културним вредностима.

Досадашња научна сазнања указују да истраживања омладине као друштвене групе тичала су се решавања културних и друштвених проблема из угла младих (тражила су одговор на то како би млади решили одређене културне и друштвене проблеме). Испитивања која су као циљну групу имала младе у фокус су стављала на који начин омладина решава кључне животне догађаје као што су запошљавање, остварење финансијске стабилности итд.

Од страних аутора који су се бавили проучавањем омладине у транзиционом периоду издвајамо Бендита (R. Bendit, 2006), који даје велики допринос проучавању дискурса сазревања младих људи, кроз процес индивидуализације. Затим Ковачева (S. Kovacheva, 2001), чије се проучавање тиче омладине у југоисточној Европи у транзиционом периоду и њиховог сазревања и одвајања од породице. Велики допринос истраживању омладине и сагледавању за које се културне вредности везују млади људи даје Тортон (S. Thorton, 1996), проучавајући поткултуре младих (везивање за музику, културне форме). У садашњем времену на простору Европе актуелан је научни часопис *Journal of Studies and Young*, који се бави проучавањем идентитета младих, као и њиховом егзистенцијом.

Од истраживања која су послужила као основа у истраживању, могу се издвојити радови из публикације: *Млади – наша садашњост. Истраживање социјалних биографија младих у Србији*, из 2012. године, са акцентом на: „Слободно време младих“ и „Коришћење медија међу младима“, „Културни живот и потребе ученика средњих школа“ и „Културни живот и потребе студената универзитета у Србији“. Наведена истраживања су индиректно везана за појаву којом се бави кандидат у овом раду у теоријском и емпиријском истраживању.

У даљем образложењу предмета истраживања, кандидат истиче да ставови настају у оквиру одређених вредносних система и чине скуп чулних, емотивних и когнитивних искустава као релативно трајне менталне диспозиције. У дисертацији се проучавање ставова ослања на бихејвиористичку теорију и теорију конгруенције. На основу ових теорија су објашњени ставови који настају под утицајем медија, и као такви презентују одређене вредности, норме и културни образац.

Операционално одређење предмета истраживања подразумева да се издвоје три главне целине (структурална чиниоца) истраживачког процеса, а то су: *медији, ставови*

омладине Србије и културно наслеђе на Косову и Метохији. Даљом операционализацијом медији ће се разврстати на: телевизију и штампане медије. Ставови омладине Србије обухватиће базичне ставове који нису подложни променама и секундарне ставове који су подложни променама. Културно наслеђе на Косову и Метохији биће истражено са аспекта настанка, очувања, разарања и утицаја културног наслеђа на културни идентитет српског народа.

Просторно одређење предмета истраживања подразумева двоструко посматрање. Једно одређење се односи на културно наслеђе на простору Косова и Метохије. Друго одређење подразумева да се млади као медијски корисници сегментирају по географским одредницама на којима ће бити спроведен истраживачки поступак, а то су градови: Београд, Нови Сад и Ниш.

Временско одређење предмета истраживања обухвата време настанка споменика културе на Косову и Метохији и њихов данашњи утицај на ставове омладине Србије.

Дисциплинарно одређење предмета истраживања указује да истраживање има интердисциплинарни карактер и то: културолошки, комуниколошки, социолошки, филозофски, историјски, психолошки, религијски и етички карактер.

Научни циљ истраживања биће *научно откриће* узајамних веза и односа који постоје између медија, ставова омладине Србије и културног наслеђа на Косову и Метохији. До научног открића ће се доћи преко *научне дескрипције, класификације и типологизације*, појмова, појава и процеса, који су предмет истраживања.

Друштвени циљ истраживања је вишеструк и односи се на сагледавање: значаја културног наслеђа на Косову и Метохији за српску и европску културу, културни и национални идентитет; утицаја културног наслеђа на изградњу ставова омладине Србије; начина на који медији утичу на информисаност и едукацију омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и Метохији; културне политике Србије према културном наслеђу на Косову и Метохији и у сагледавању данашњег стања културног идентитета код омладине Србије.

2. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

(Објаснити да ли су хипотезе научно потврђене или оборене)

Хипотетички оквир истраживања садржи једну генералну хипотезу истраживања, три посебне, као и три појединачне хипотезе.

3.1. Генерална хипотеза истраживања

Општа, тј. генерална хипотеза од које се полази у истраживању гласи: Што је чешће и објективније извештавање медија о културном наслеђу на КиМ, то су ставови које омладина Србије формира о очувању културног наслеђа на КиМ позитивнији, и супротно.

3.2. Посебне и појединачне хипотезе

Прва посебна хипотеза гласи: Уколико се медији Републике Србије више баве културним наслеђем на Косову и Метохији, утолико ће и секундарни ставови које омладина формира бити позитивнији, и супротно. И у оквиру ње имамо *појединачну хипотезу*: Уколико је јаснија културна политика Републике Србије према културном наслеђу на КиМ, утолико ће у медијима више пажње бити поклоњено културном

наслеђу и његово очување ће бити успешније, и супротно.

Друга посебна хипотеза гласи: Што смо више упознати са историјатом културног наслеђа на КиМ, то су и базични ставови омладине Србије о културном наслеђу позитивнији, и супротно. И у оквиру ње имамо *појединачну хипотезу*: Што је чешће медијско извештавање о очувању културног добра, то је и већа посвећеност омладине том питању, и обратно.

Трећа посебна хипотеза гласи: Ако медији придају већи значај очувању, односно разарању, културног наслеђа на КиМ, онда је и процес индентификације омладине с националном културом успешнији, и супротно. И у оквиру ње имамо *појединачну хипотезу*: Ако су акције које спроводи Унеско за очување споменика културе на КиМ учесталије, то су разарања културних добара од стране екстремиста ређа, и супротно.

4. Кратак опис садржаја

Докторска дисертација састоји се из **резимеа, увода, методолошко- хипотетички оквир истраживања, теоријског дела истраживања, емпиријског дела истраживања, закључних разматрања, прилога и литературе.**

Након резимеа на српском и енглеском језику и увода, следи **методолошко- хипотетички оквир истраживања**. Кандидат је пошао од проблема истраживања. Да би се проблем адекватно образложио и утемељио, коришћена су најновија научна сазнања која су везана за медије, ставове омладине и културно наслеђе на Косову и Метохији.

Након проблема, образложен је предмет истраживања. У складу са предметом истраживања одређени су научни и друштвени циљ истраживања. Генерална, посебне и појединачне хипотезе постављене су у сагласности са теоријским и операционалним одређењем предмета истраживања. У делу који се односи на начин истраживања приказане су методе, технике и инструменти који ће се користити у истраживачком процесу израде докторске дисертације.

Део који се односи на **теоријске основе истраживања** састоји се из шест поглавља. Прво поглавље се односи на однос масовних медија према културним вредностима. У овом делу су образложени: масовни медији и културна политика, културна политика Републике Србије, медијски садржаји, медиолошки оквир и културне вредности, објашњени су: улога образовања у очувању културног наслеђа, формирање културног обрасца, улога медија у промовисању културног наслеђа и однос

страних медија према културној политици Србије на Косову и Метохији.

Друго поглавље се односи на врсте и начин формирања ставова. У њему су објашњени: појам став, врсте ставова, формирање ставова, ставови и процес социјализације и утицај медија на формирање ставова.

Треће поглавље обухвата одређивање омладине као друштвене категорије. Ово поглавље је разрађено кроз: појам омладине са социолошког и психолошког аспекта, савремени начини проучавања омладине у Европи, и истраживање омладине у Србији.

Четврто поглавље се односи на појмовно одређење идентитета. То се остварило кроз: појам идентитета, формирање идентитета – идентификација, врсте идентитета, персонални (лични) идентитет, колективни идентитет, културни идентитет, национални идентитет и српски културни и национални идентитет.

Пето поглавље се односи на средњовековно културно наслеђе српског народа на Косову и Метохији. Оно је објашњено кроз: настанак културног наслеђа, културно наслеђе КиМ и његов значај, уништавање културног наслеђа, и заштита српских споменика културе на простору КиМ.

Шесто поглавље се односи на Квалитативну анализу медијских садржаја. Овде је приказана: интерпретација резолуције УН 1244 у домаћим медијима у периоду 2000–2015. године и квалитативна анализа садржаја медија у односу на очување културног наслеђа на Косову и Метохији.

Трећи део дисертације обухвата емпиријско истраживање. У њему су приказани: структура узорка и период у ком је обављено истраживање, поузданост инструмента, статистичка обрада података, приказ добијених резултата на скалама упитника, графички приказ дистрибуције резултата добијених на пет главних скала, испитивање веза између карактеристика узорка и скала упитника, став испитаника у зависности од пола, образовања, веза између места становања, и образовања, веза између скала упитника, утицај основних и посебних чиниоца на очување културног наслеђа на КиМ, утицај медија на интересовање за културно наслеђе на КиМ, утицај медија на базичне ставове омладине, утицај медија на јачање националног идентитета, утицај политике Републике Србије и политике УН на

очување културног наслеђа на КиМ, и статистички приказ питања из упитника. Након тога дати су закључна разматрања, прилог и литература.

5. Остварени резултати и научни допринос

(Конкретно навести допринос научној, стручној или уметничкој области)

Научни допринос има двоструко обележје. Једно се огледа у потврђивању, проширивању и продубљивању досадашњих научних сазнања, као и откривању нових научних сазнања о:

- томе како медијски садржаји утичу на изградњу ставова омладине Србије о очувању културног наслеђа на простору Косова и Метохије;
- културној политици Србије и њеном односу према очувању културног наслеђа, посебно на простору Косова и Метохије;
- друштвеној динамици и променама у оквиру ставова омладине Србије према културном наслеђу на Косову и Метохији;
- односу медија према култури у друштву уопште,
- социјално-медијском систему у Републици Србији.

Научни допринос се сагледао преко описивања истраживаних појмова, појава и процеса; класификацији истраживаних елемената по одређеним критеријумима и открићу узрочно-последичних веза између истраживаних појмова, појава и процеса.

Друго обележје научне оправданости, огледа се у доприносу методологији као науци. То се остварило на тај начин што се:

- корелационом анализом проверавало да ли постоји повезаност између скала и одређених особина испитаника,
- мултиваријационом анализом варијансе (MANOVA) проверено је да ли постоје значајне разлике у просечном скору на скалама између испитаника различитог

пола, нивоа образовања и места становања, као и да ли постоји веза између наведених социо-демографских варијабли.

- С циљем да се утврде односи између скала, приказано је путем матрице интеркорелације.

Друштвени допринос се огледа у:

- разумевању друштвене динамике и промене ставова омладине Србије према културном наслеђу на КиМ;
- стицању увида у ставове које заузима омладина Србије према очувању културног наслеђа на Косову и Метохији, што ће дати допринос бољем разумевању комуникационе праксе између медија и популације Републике Србије;
- добијању слике о односу медија према култури;
- разумевању социјално-медијског система у Републици Србији;
- повезаности омладине Републике Србије с културним наслеђем које представља колевку православља и српског националног и културног идентитета.

Ово истраживање може да послужи и као основа за даља истраживања узрочно последичних веза између медија, ставова и културног наслеђа на просторима Србије..

6. Закључак

(Навести да је докторска дисертација/уметнички пројекат урађена у свему према одобреној пријави, да је оригинално и самостално научно или уметничко дело и да су се стекли услови за његову јавну одбрану)

Докторска дисертација под називом: „**Утицај медија на ставове омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и Метохији**“ кандидата **Војислава Тодоровића** урађена је у складу са пријавом одобреном од стране Научно-наставног већа Факултета за килтуру и медије Универзитета „Џон Незбит“ у Београду.

У претходном делу извештаја указано је на *резултате и научни допринос* који је кандидат постигао. У складу са наведеним, Комисија за оцену докторске дисертације закључује да је кандидат Војислав Тодоровић урадио *оригинално и самостално научно дело* које задовољава критеријуме докторске дисертације.

Полазећи од изложеног, предлажемо Научно-наставном већу Факултета за културу и медије у Београду да прихвати докторску дисертацију кандидата **Војислава Тодоровића** под називом „*Утицај медија на ставове омладине Србије о очувању културног наслеђа на Косову и Метохији*“ и да одобри јавну одбрану докторске дисертације.

Место и датум:

20. 12. 2016. Београд

Чланови Комисије за оцену докторске дисертације/уметничког пројекта

Проф. др Миљојко Базић, ментор,
редовни професор, Факултет за
културу и медије, Универзитет „Дон
Незбит“, Београд

Проф. др Неђо Даниловић, члан,
редовни професор, Правни факултет,
Универзитет „Дон Незбит“, Београд

Проф. др Мирко Милетић, члан,
редовни професор, Факултет за
културу и медије, Универзитет „Дон
Незбит“, Београд